

Survista statistica da la Svizra 2003

Office fédéral de la statistique
Bundesamt für Statistik
Ufficio federale di statistica
Uffizi federal da statistica

**Uffizi federal
da statistica**

OFS BFS UST

Infurmaziuns:

Telefon 032/713 60 11

Telefax 032/713 60 12

Empustaziun da publicaziuns:

Telefon 032/713 60 60

Telefax 032/713 60 61

Internet: <http://www.statistik.admin.ch>

Decleraziun dals segns:

In stritg (–) empè d'ina cifra munta ch'i n'exista nagut (absolut nulla).

Ina nulla (0 u 0,0 etc.) empè d'ina autra cifra inditgescha in dumber ch'è pli pitschen che la mesadad da l'unitad utilisada la pli pitschna (dentant pli grond che absolut nulla).

Trais puncts (...) empè d'ina cifra muntan che la cifra nun è d'obtegnair u ch'ella è vegnida laschada davent per auters motivs.

Tschertas graficas e tabellas cuntegnan abreviaziuns per ils nums dals chantuns. Quels vegnan explitgads en la tabella sin pagina 4.

Editur:

Uffizi federal da statistica

Secziun infurmaziun e documentaziun

Avrigl 2003. Cumpara en rumantsch,

tudestg, franzos, talian ed englais.

Concepziun e redacziun:

Bernhard Morgenthaler, Daniel von Burg

Retschertga ed organisaziun:

Verena Hirsch

Translaziun:

Translaziun dal text original: Lia rumantscha,

Cuira

Layout:

Céline Bourquin, Valérie Béguelin

Cuverta:

© Gary A. Conner/PRISMA

Numer d'empustaziun:

024-0300

ISBN:

3-303-00257-6

Cuntegn

Geografia	2
Ambient	3
Populaziun	4
Lavur	8
Pajas e pretschs	9
Product naziunal, bilantscha dals pajaments	10
Entradas dals chantuns	11
Structura da manaschi e da branscha	12
Industria e commerzi cun l'exteriur	13
Agricoltura	14
Energia	15
La Svizra e l'Europa	16
Turissem	18
Traffic	19
Construir ed abitar	20
Consum privat	21
Finanzas publicas	22
Bancas, assicuranzas	23
Segirtad sociala	24
Meds da massa	25
Sanadad	26
Scolaziun e scienza	28
Politica	30
Criminalitad	32
Ils chantuns da la Svizra	33

Chara lectura, char lectur

En la democrazia svizra ha mintga abitanta e mintga abitant access ad infurmaziuns statisticas objectivas. Quai è ina basa impurtanta per las decisiuns politicas davart noss avegnir. Igl è l'incumbensa e la missiun da l'Uffizi federal da statistica da segirar questa basa. Per quai vegnan eruids fatgs cun diversas fassetas davart il svilup economic, social e territorial en Svizra. Ils resultats da nossas analisas statisticas publitgain nus en ina furma chapaivla ed accessibla per tuts.

La survista statistica preschenta è mo ina contribuziun pitschna, dentant tematicamain vasta a questa incumbensa d'infurmaziun. Ella dat a Vus in'emprima curta invista en la Svizra e sia posiziun sin plaun internaziunal.

Dr. Adelheid Bürgi-Schmelz, Directura da l'Uffizi federal da statistica (UST)

Da la paletta dals meds d'infurmaziun da l'UST:

Paginas d'internet Statistica Svizra sut: www.statistik.admin.ch

Publicaziuns da survista sin tut las medias:

- L'annuari statistic da la Svizra cun CD-ROM integrada. La CD-ROM cuntegna las datas da l'annuari e da nov in atlas che preschenta quella gia ils resultats da las elecziuns dal cussegl naziunal da 1991–1999 fin al stgalim communal.
- Il lexicon statistic online: ina collecziun da tabellas, diagrams, chartas e texts (access cun pled-clav, www.jahrbuch-stat.ch).
- Publicaziuns tematicas davart divers secturs spezial.

Empustaziuns: 032 713 60 60 u per e-mail: order@bfs.admin.ch

Communicaziuns da pressa cun resultats actuals. Abunament electronic per e-mail. Annunzia sut: www.stat-news.admin.ch

Respostas a dumondas specificas sur il servetsch d'infurmaziun, telefon 032 713 60 11 u per e-mail a: info@bfs.admin.ch.

Il clima en Svizra, 2002

Staziun	Temperatura media °C diff. ¹		Precipitaziuns annualas mm index ²		Summa d'uras suleglivas h index ²	
Lugano (273 m.s.m.)	13,1	1,5	2105	136	2026	100
Basilea-Binningen (316)	11,2	1,5	1048	135	1521	95
Genevra-Cointrin (420)	11,5	1,7	1166	142	1823	108
Neuchâtel (485)	10,9	1,6	1134	122	1653	107
Sion (482)	10,9	1,7	690	115	1973	99
Turitg-SMA (556)	10,4	1,9	1276	118	1620	109
Berna-Liebefeld (565)	9,8	1,6	1316	128	1618	99
Son Gagl (779)	9,1	1,7	1708	137	1421	102
Tavau-Vitg (1590)	4,4	1,6	1228	113	1622	97

Ils pli gronds lais

	Surfatscha km²	Part en % Svizra
Lac Léman	580	59,5
Lai da Constanza	535	32,3
Lac de Neuchâtel	215	100,0
Lago Maggiore	210	19,3

Ils pli lungs flums

	Lunghezza km	Quantità d'aua ⁴ en m³/s
Rain ³	375	1 054
Ara	295	561
Rodan ³	264	343
Reuss	159	140

Utilisaziun dal terren⁵

	km²	%
Guaud, bostgaglia	12 716	30,8
Surfatscha agrara utilisabla	9 873	23,9
Economia d'alp	5 378	13,0
Surfatscha da terren abità	2 791	6,8
Auas	1 740	4,2
Autras surfatschas nunproductivas	8 787	21,3
Surfatscha totala	41 285	100,0

Las pli autas
muntognas

	Chantun	Autezza m
Pointe Dufour (Mont Rose)	VS	4 634
Dom (Mischabel)	VS	4 545
Weisshorn	VS	4 505
Matterhorn (Mont Cervin)	VS	4 478

Cunfins cun stadis vischins⁶

	km
Italia	734,2
Frantscha	571,8
Germania	345,7
Austria	165,1
Liechtenstein	41,1

Coordinatas

N 47°48'	ladezza nord ad Oberbargen SH
E 10°30'	lunghezza ost al Piz Chavalatsch GR
S 45°49'	ladezza nord a Chiasso TI
W 5°57'	lunghezza ost a Chancy GE

La zona da terren abità è creschida

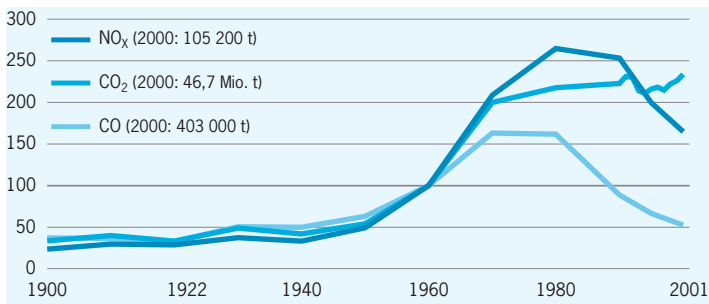
Tenor la statistica d'areal da l'UST è la surfatscha da terren abità creschida dapi l'entschatta dals onns otganta per radund 13%, cunzunt a cust da la surfatscha cultivada. Quai munta ch'igl è vegnì surbajegià mintga secunda stgars in meter quadrat terren da cultura. La mesadad da la surfatscha da terren abità è areal d'edifizis, in terz è areal da traffic (il rest sa reparta sin areals d'industria, parcs ed areals da recreaziun, deponias ed auter). Creschida è era la surfatscha dal guaud, surtut en las regions periferas (pastgiras d'alp allontanadas èn creschidas en).

¹ Differenza da la media da plirs onns en °C
² 100 = media da la seria da mesiraziuns da plirs onns
³ Lunghezza fin al cunfin svizzer
⁴ Media da plirs onns, livel 2001

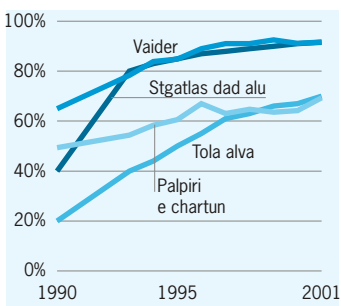
⁵ Statistica d'areal 1992/97
⁶ Senza enclavas
Funtaunas: MeteoSvizra, FAGN, UST

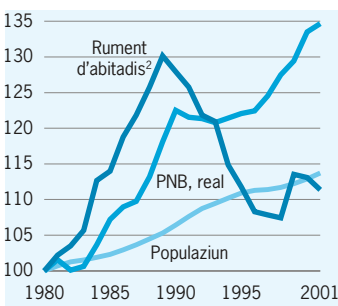
Emissiuns da substanzas nuschaivlas¹ (index 1960=100)

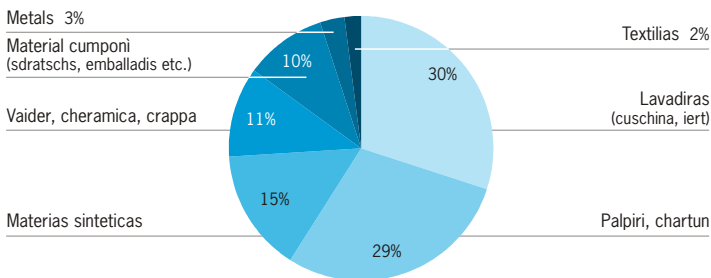
Quotas da recicladi

Quantità dal rument (index 1980=100)

Ruments dal tegnaichasa (1992/93, tenor pais)

¹ A partir dal 1990 facturs d'emissiuns dal traffic curregids

Funtauna: UFAGC

² Rument brischà e deponi dal tegnaichasa e commerzi (2001: 2,55 miu. t)

Populaziun

Populaziun en ils chantuns e las citads (la fin da l'onn, en 1000)

Chantuns	1980	1990	2000	2001	Esters en % 2001
Turitg (ZH)	1 120,8	1 150,5	1 211,6	1 228,6	22,1
Berna (BE)	911,0	945,6	943,7	947,1	12,2
Lucerna (LU)	294,4	319,5	347,2	350,6	15,4
Uri (UR)	33,5	33,7	35,2	35,0	8,0
Sviz (SZ)	96,6	110,5	130,2	131,4	15,6
Sursilvania (OW)	25,7	28,8	32,4	32,7	11,0
Sutsilvania (NW)	28,3	32,6	38,0	38,6	9,5
Glaruna (GL)	36,1	37,6	38,5	38,3	20,1
Zug (ZG)	75,7	84,9	99,4	100,9	19,7
Friburg (FR)	184,5	207,8	236,3	239,1	14,4
Soloturn (SO)	216,6	226,7	244,0	245,5	17,1
Basilea-Citad (BS)	203,6	191,8	187,7	186,7	27,8
Basilea-Champ. (BL)	219,0	230,1	260,0	261,4	17,5
Schaffusa (SH)	69,0	71,7	73,3	73,4	20,0
Appenzell dador (AR)	47,2	51,5	53,5	53,2	13,7
Appenzell dadens (AI)	12,8	13,6	15,0	15,0	10,2
Son Gagl (SG)	389,0	420,3	449,4	452,6	19,9
Grischun (GR)	161,3	170,4	186,7	185,7	13,2
Argovia (AG)	450,8	496,3	544,3	550,9	19,3
Turgovia (TG)	182,7	205,9	227,3	228,2	19,1
Tessin (TI)	265,6	286,7	310,2	311,9	25,5
Vad (VD)	522,3	583,6	620,3	626,2	26,9
Vallais (VS)	217,8	248,3	276,2	278,2	16,6
Neuchâtel (NE)	157,1	160,6	165,7	166,5	22,8
Genevra (GE)	349,6	376,0	408,8	414,3	37,6
Giura (JU)	64,3	65,7	68,8	69,1	12,2
Svizra	6 335,2	6 750,7	7 204,1	7 261,2	20,1

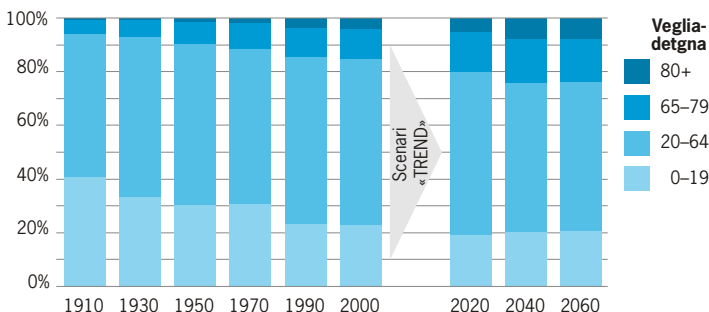
Citads principalas

Turitg	370,1	341,3	337,9	340,9	29,1
Basilea	181,9	171,0	166,0	164,8	29,6
Genevra	156,6	167,2	175,0	176,0	43,4
Berna	146,8	134,6	122,5	122,5	22,5
Losanna	126,3	123,2	114,9	115,6	35,8

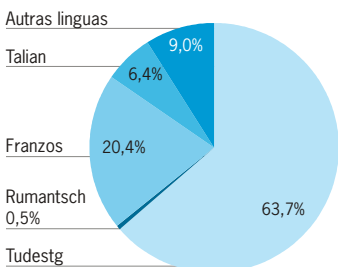
Ina societad pli e pli veglia

Oz datti bler dapli glied veglia che anc avant 50 onns. Dapi il 1950 è creschì il dumber da las personas sur 64 per pli ch'il dubel, il dumber da las personas sur 80 è oz schizunt bun quatter gia uschè aut. La cifra da las personas sut 20 onns n'è perencunter betg creschida talmain, anzi, dapi ils onns 70 è ella schizunt regressiva. Quest process da vegnir vegl è la consequenza da las meglras aspectativas da vita (p. 26) e dal bass dumber da naschientschas (p. 6). Tenor ils scenaris da populaziun UST vegn quest process anc a cuntinuar ils proxims decennis ed astgass chaschunar, p.ex. en il sector da la segirezza sociala, considerabels problems.

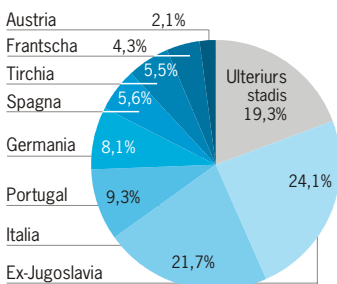
Structura da vegliadetgna

Linguas 2000¹

Derivanza dals esters 2001²

Bleras personas da l'exteriur èn naschidas qua, ma n'han betg il dretg da burgais

La quota da personas da l'exteriur munta a stgars 20%. Sch'ins quintass dentant mo quellas personas che abiteschan temporarmain en Svizra, sa reduciss la quota dals esters sin main che 7%. Bunamain trais da tschintg abitants senza pass svizzer vivan dapi passa 15 onns qua u èn gia naschids en Svizra. Cumpareglià cun la cifra da naturalisaziuns da 2,0% (2001: 27 600 personas) datti anc adina in grond retardament d'integraziun.

La populaziun estra è giuvna: sin 100 personas en la vegliadetgna da gudogn vegnan mo 8 en la vegliadetgna da renta (Svizzers: 30). En connex cun quai stat er il fatg che 27% dals uffants naschids il 2001 en Svizra han ina nazionalitad estra.

Suenter che l'immigraziun è sa sminuida durant plirs onns, crescha il dumber d'immigrants dapi il 1998 puspè. Ina gronda part da quels vegnan d'ordaifer l'Europa. Tar ils vischins da l'UE èn ils saldos da migraziun stads negativs ils ultims onns - pervi dal return da blers Talians, Spagnols e Portugais. Grazia ad ina pli gronda immigraziun nà dals auters stadis da l'UE èn els oz puspè positivs.

¹ Populaziun tenor linguas principalas (dumbraziun dal pievel)

² Populaziun estra stabla: 1 457 802 personas. Senza

stagienaris (media annuala 25 460 personas), personas cun dimora curta (45 530) e personas dal sector d'asil (65 790; incl. personas recepidas provisoriamain).

Populaziun

Naschientschas, 2001 (naschids vivs)

Total	73 509
Mats sin 100 mattas	105,5
Quota dals naschids ordaifer la lètg (%)	11,4
Naschientschas da plirs uffants	1 086
Naschientschas da schumellins	1 058
Dumber dals uffants sin 100 dunnas ¹	141,0

Mortoris, 2001

Total	61 287
Vegliadetgna dals morts:	
0–19 onns	732
20–39 onns	1 501
40–64 onns	8 675
65–79 onns	18 009
≥80 onns	32 370

Migraziuns internaziunalas, 2001

Persunas immigradas	122 494
da questas esters	98 163
Persunas emigradas	82 235
da questas esters	56 478
Saldo da migraziun	40 259
Svizzers	–1 426
Esters	41 685

Migraziuns internas, 2001²

Total arrivads e partids	412 007
--------------------------	---------

Maridaglias, 2001

Total	35 987
Svizzer/Svizra	19 857
Svizzer/Estra	8 046
Ester/Svizra	3 311
Ester/Estra	4 773
Vegliadetgna media tar la maridaglia:	
Umens nubils	30,6
Dunnas nubilas	28,0

Divorzis, 2001

Total	15 778
Cun uffants minorens (%)	46
Durada da la lètg:	
0–4 onns	2 553
5–9 onns	4 919
10–14 onns	3 113
≥15 onns	5 193
Divorzis sin 100 lètgs (%) ³	39

Chasadas privatas, 2000⁴

Total	3 112 857
Grondezza da la chasada	
ina persuna	1 119 829
2 persunas	985 564
3 persunas	402 784
4 persunas	409 577
≥5 persunas	195 103

La famiglia è vinavant la pli frequenta furma da viver⁵

La famiglia tradiziunala è era oz anc la pli frequenta furma da viver (70% da las persunas da 35 fin 44 onns vivan en ina famiglia). Persunas pli giuvnas vivan en partenanzas libras fin ch'els han uffants (trais quarts da las dunnas da 20 fin 24 onns che vivan senza uffant cun in partenari n'èn betg maridadas). La lètg e la famiglia vegnan spustadas adina dapli: mo mintga tschintgavla dunna da l'annada 1965–69 ha già in uffant avant il 25avel onn da naschientscha (21%; annada 1945–49: 44%). Da l'auter maun stat la glieud giuvna pli ditg tar ils geniturs che pli baud: mo 23% dals umens da l'annada 1970–74 han bandunà lur chasa paterna avant il 20avel onn da naschientscha (annada 1945–49: 45%).

¹ Dumber dals uffants che 100 dunnas partureschan en il decurs da lur vita, sch'ins prenda sco basa ils dumbers da naschientschas observads il 2000 tenor vegliadetgna.

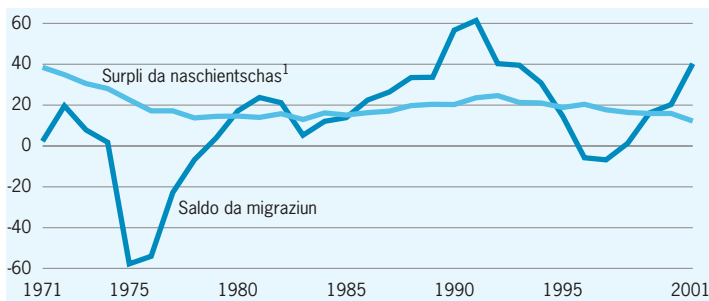
² Migraziuns tranter las vischnancas politicas, senza migraziuns aifer ina vischnanca.

³ Resumaziun dals divorzis (part da las lètgs che vegnan spartidas baud u tard, sch'ins sa basa sin il cumportament da divorzi da l'onn observà)

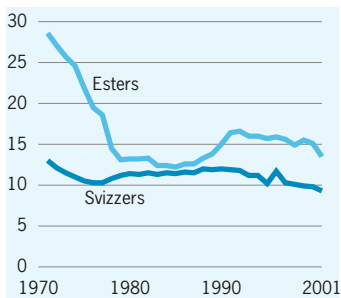
⁴ Dumbraziun dal pievel, resultats prov.

⁵ Funtauna: Mikrozensus Familie 1994/95

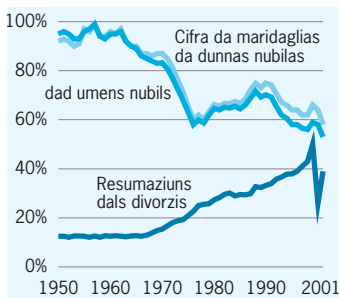
Saldo da migraziun e surpli da naschientschas (en 1000)

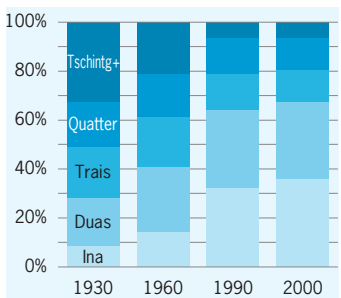
Naschientschas (per 1000 abitants)

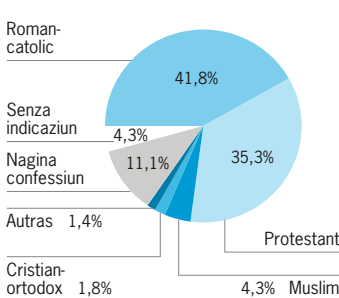
Maridaglias e divorzis²

Grondezza da la chasada³

Religiuns 2000⁴

¹ Naschids vivs – mortoris

² Resumaziun da la cifra da maridaglias: quota d'umens resp. da dunnas nubilas sut 50 che vegnan a maridar en il decurs dal temp, sch'ins sa basa sin il cumportament da maridar da l'onn observà. Resumaziun dals divorzis:

vesair remartga 3, pag. 6

³ Dumber da las persunas per chasada.
100% = tut las chasadas privatas (dumbraziun dal pievel, 2000: resultats prov.)

⁴ Dumbraziun dal pievel

Quotas d'activitad da gudogn ¹	1971	1980	1991	2000	2001	2002
Total	48,3	48,2	56,8	55,6	56,1	56,2
Dunnas	32,9	34,2	47,6	48,1	49,2	49,7
Umens	64,4	62,9	66,4	63,5	63,3	62,9
Esters	60,4	55,9	66,2	58,9	61,2	60,3
Svizzers	45,9	46,9	54,9	54,8	54,8	55,1

Structura sectoriala

(en %)	1970	1980	1991	2000	2001	2002
Agricultura ed economia forestala	8,5	6,9	4,3	4,5	4,2	4,1
Industria e commerzi	46,2	38,1	30,2	25,7	25,6	25,1
Servetschs	45,3	55,0	65,6	69,8	70,2	70,8

Activitad da gudogn a temp parzial²

(en %)	1970	1980	1991	2000	2001	2002
Umens	...	...	7,2	10,1	10,8	10,1
Dunnas	...	...	48,2	53,3	54,6	54,9
Total	...	...	24,1	28,8	29,9	30,0

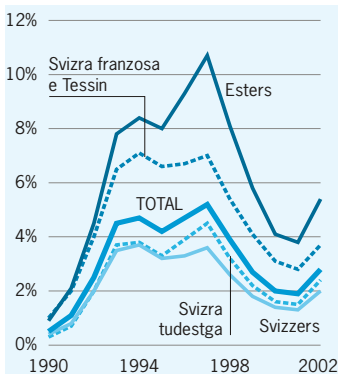
Dischoccupaziun³

	1970	1980	1990	2000	2001	2002
Dischoccupads	104	6 255	18 133	71 987	67 197	100 504
Q. dischocc. a lunga vista ⁴ en %	...	...	6,6	20,1	15,7	12,5
Quota da dischoccupads en %	0,0	0,2	0,5	2,0	1,9	2,8
Umens	...	0,2	0,4	1,7	1,6	2,5
Dunnas	...	0,3	0,6	2,4	2,3	3,2

Dischoccupaziun

La dischoccupaziun è colliada strettgain cun il svilup conjunctural. Cun 5,2% ha ella cuntanschi il 1997 in livel maximal istoric, è lura ida enavos sin 1,9% ed è s'augmentada il 2002 puspè sin 2,8%. Differentas gruppas da la populaziun en pertutgadas en moda diversa. Las quotas da dischoccupads en relativamain autas tar persunas pauc qualifitgadas e tar persunas da l'exteriur (lur livel da qualificaziun è en media relativamain bass) sco era en la Svizra latina. Era las dunnas han quotas in pau pli autas ch'ils umens. Tranter las gruppas da vegliadetgna existan dentant mo differenzas minimas.

Quota da dischoccupaziun (media ann.)

¹ Persunas cun e senza gudogn en % da la populaziun (quota d'activitad da gudogn brut). A partir dal 1991 valan sco persunas cun activitad da gudogn tut las persunas che lavuran almain 1 ura l'emna (adattaziun a la definiziun da l'uffizi da lavor internaziunal). Ils onns precedents impurtava la durada da lavor minimala 6 uras l'emna. A partir dal 1991 na cumpiglian las quotas da gudogn betg pli il dumber da persunas senza lavor tenor seco, mabain las persunas senza lavor tenor normas

internaziunalas. 1971: valor media annuala; a partir dal 1980: 2. quartal.

² Grad d'occupaziun <90 %, basa = tut las persunas cun gudogn a la mesadad da l'onni

³ Dischoccupaziun tenor seco. En la tabella sin la p. 16 vegn la dischoccupaziun perencunter registrada tenor normas internaziunalas.

⁴ Durada da la dischoccupaziun > 12 mais
Funtaunas: UST, seco

Gudogn da lavur, 2002¹

Distribuziun en %	classas da gudogn (en 1000 fr.; per onn, brut)				
	<26	26-51,9	52-77,9	78-103,9	≥104
Total	3,0	15,4	38,9	23,0	19,8
Umens	1,8	10,0	38,8	25,1	24,3
Dunnas	6,0	29,7	39,3	17,4	7,7

Index da la paja reala

1993 = 100	1980	1985	1990	1995	2000	2001
Total	91,2	93,0	97,8	100,1	100,3	101,8
Umens	91,3	93,2	97,5	99,9	99,9	101,4
Dunnas	91,1	93,1	98,7	100,4	101,6	103,1

Index dals pretschs da producents e d'import

Matg 1993 = 100, media annuala	1980	1985	1990	1995	2001	2002
Index general	84,5	97,3	99,1	99,6	96,9	95,7

Index naziunal dals pretschs da consum

Matg 2000 = 100, media annuala	1983	1985	1990	1995	2001	2002
Index general	68,7	73,1	82,8	96,7	101,3	102,0

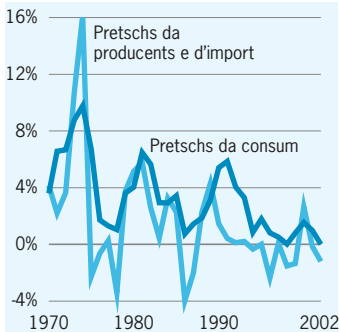
tenor gruppas da consum (elecziun):

Aliments	77,4	82,4	92,1	96,9	101,6	104,0
Fit-chasa	58,5	61,8	76,6	96,2	103,0	104,1
Energia	96,4	105,1	81,7	84,6	104,1	98,5
Tgira da la sanadad	64,2	69,0	79,6	96,1	100,6	101,0
Traffic	68,4	72,3	80,5	95,6	100,9	100,5
Transmissiun d'infurmaziuns	122,2	143,5	128,1	155,3	98,7	98,1

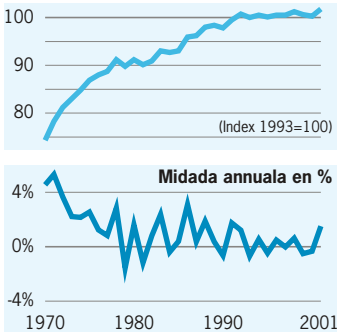
tenor derivanza dals bains:

Svizra	64,0	68,4	80,3	97,0	101,9	103,3
Exteriu	83,3	88,1	90,6	95,9	99,7	98,0

Chareschia annuala

Svilup da las pajas realas

¹ Employiads a temp cumplain senza emprendists

Product naziunal, bilantscha dals pajaments

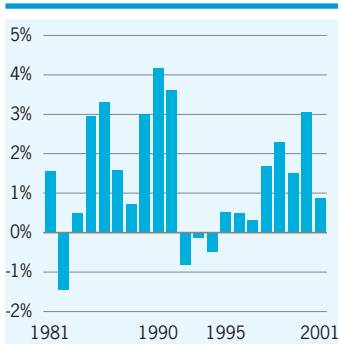
Product naziunal brut (PNB)

per pretschs currentes	En milliuns francs		Midadas en %	
	2000 ^p	2001 ^p	nominal	real
Consum final da chasadas privatas e POoE ¹	245 223	252 447	2,9	1,8
Consum final da l'economia publica	54 062	56 514	4,5	3,0
Consum final da las assicuranzas socialas	5 279	5 138	-2,7	-2,7
Investiziuns d'equipament	43 501	41 245	-5,2	-5,5
Investiziuns da construcziun	40 567	39 831	-1,8	-4,8
Midadas da la provisiun	569	5 669	...	...
Export da raubas e servetschs	170 134	170 007	-0,1	-0,9
- import da raubas e servetschs	153 805	155 969	1,4	-0,1
Product naziunal brut per pretschs dal martgà	405 530	414 882	2,3	0,9

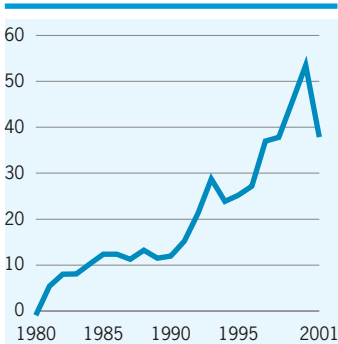
tenor conto da producziun

Producziun da rauba e servetschs	740 256	759 061	2,5	1,3
Taglia sin la plivalita	16 594	17 033	2,6	2,3
Taglias nettas d'import	6 394	6 302	-1,4	0,8
- preprestaziuns	357 713	367 514	2,7	1,8
Product naziunal brut per pretschs dal martgà	405 530	414 882	2,3	0,9

Svilup dal PNB (real)

Saldo da la bilantscha dals pajaments (en mia. fr.)

Bilantscha dals pajaments, 2001^p

Bilantscha da la rendita

	En milliuns francs		
	Entradas	Expensas	Saldo
Traffic da rauba	145 905	150 553	-4 648
Servetschs	46 791	22 591	24 200
Entradas da chapital e da lavur	83 959	62 567	21 393
Transferiments currentes	16 339	23 213	-6 873
Total	292 995	258 923	34 071

¹ En Svizra; POoE = organizaziuns privatas senza caracter da gudogn en servetsch da las chasadas

^p Provisori
Funtaunas: UST, Banca naziunala svizra

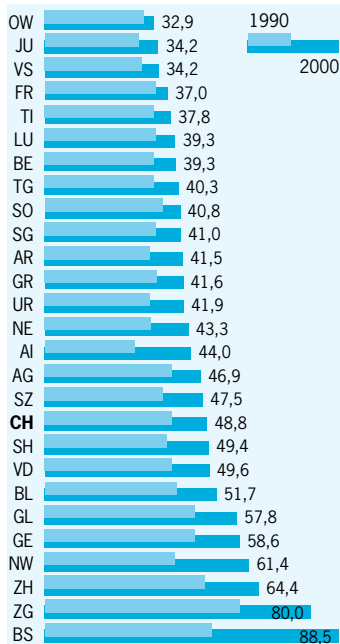

Entradas dals chantuns

Entradas dals chantuns, 2000^p

Total	miu. fr.	%	Midadas ¹
ZH	78 683	22,3	7,6
BE	37 396	10,6	3,6
LU	13 553	3,8	4,5
UR	1 440	0,4	4,4
SZ	6 106	1,7	1,9
OW	1 057	0,3	3,6
NW	2 262	0,6	12,9
GL	2 207	0,6	8,2
ZG	7 875	2,2	6,6
FR	8 763	2,5	3,4
SO	9 874	2,8	1,2
BS	16 865	4,8	9,2
BL	13 275	3,8	6,9
SH	3 596	1,0	3,7
AR	2 209	0,6	5,2
AI	646	0,2	11,6
SG	18 347	5,2	4,4
GR	7 834	2,2	3,1
AG	25 358	7,2	5,4
TG	9 146	2,6	2,7
TI	11 659	3,3	1,5
VD	31 150	8,8	5,7
VS	9 325	2,6	2,5
NE	7 184	2,0	9,5
GE	23 987	6,8	6,8
JU	2 295	0,7	5,7
Svizra	352 091	100,0	5,5

Per abitant (en millis francs)

Grondas differenzas tranter ils chantuns

Las quotas dals singuls chantuns a l'entrada naziunala èn fitg differentas. Quai è d'attribuir per gronda part al dumber varià d'abitants: il pli grond chantun, Turitg, gudogna radund diesch gia uschè bler sco ils tschintg pli pitschens chantuns ensemen.

Las entradas dals chantuns per abitant infurmeschan mo cun resalvas davart la bainstanza materiala en in chantun. Sper las entradas da las chasadas privatas cumpiglian quellas numnadamain era las entradas da las societads da chapital sco era quellas da l'economia publica e da las assicuranzas socialas. Ultra da quai vegnan las entradas da las societads da chapital attribuidas mintgamai al chantun da domicil dal proprietari u al chantun, en il qual sa chatta la sedia principala da l'interpresa. La pli auta entrada naziunala per abitant cuntanschan dapi onns ils chantuns Basilea-Citad e Zug (gist en quests chantuns è natiralmain era la quota da las societads da chapital particularmain auta).

Structura da manaschi e da bransch

Dumber da las interpresas	1991	1995	1998	2001	Midadas en % 98/01
Industria, commerzi	73 966	74 832	75 347	75 989	0,8
Servetschs	216 810	222 828	237 102	241 750	1,9
Grondezzas					
0–9 emploiads ¹	246 781	256 343	272 865	276 596	1,4
10–49 emploiads ¹	35 479	33 435	32 029	33 145	3,5
50–249 emploiads ¹	7 159	6 629	6 340	6 700	5,7
≥250 emploiads ¹	1 357	1 253	1 215	1 298	6,8
Total	290 776	297 660	312 449	317 739	1,7

Emploiads	1991	1995	1998	2001	Midadas en % 98/01
Industria, commerzi	1 291 700	1 114 630	1 024 476	1 046 909	2,1
Servetschs	2 469 209	2 434 185	2 446 952	2 621 559	7,2
Emploiads per interpresas:					
Industria, commerzi	17,5	14,9	13,6	13,8	1,5
Servetschs	11,4	10,9	10,3	10,8	4,9

Las pli grondas branschas (Emploiads)	1991	1995	1998	2001	Midadas en % 98/01
Servetschs sanitar e socials	325 445	354 494	374 506	400 747	7,0
Commerzi en detagl e reparatura	389 331	357 456	341 279	356 535	4,5
Servetschs per interpresas ²	255 342	254 265	264 665	304 603	15,1
Industria da construcziun	383 378	338 049	291 121	293 689	0,9
Instrucziun	200 792	214 144	220 959	236 304	6,9
Hotellaria / restauraziun	234 292	221 314	216 690	222 937	2,9
Commerzi a l'engrossa ³	206 736	187 866	189 382	180 785	–4,5
Administraziun publica ⁴	127 206	126 198	127 290	131 836	3,6
Commerzi da credits	133 750	122 576	116 945	124 713	6,6
Construcziun da maschinass	174 247	115 813	111 919	109 235	–2,4

Midada da structura e dominanza dals MPM cuntinueschan

La structura da las branschas da l'economia svizra è sa midada vinavant ils onns novanta. Branschas economicas tradiziunalmain fermas dal sector da producziun, sco p.ex. la construcziun da maschinass e l'industria da construcziun, han subì considerablas sperditas d'occupaziun. Las branschas da servetschs, sco p.ex. ils servetschs sanitar e socials e l'instrucziun, èn percenter creschidas fitg. La cumpart dal sector da servetschs a l'occupaziun totala è creschida tranter 1991 e 2002 da 66% sin 72%.

Ils manaschis pitschens e mesauns (MPM), pia las interpresas cun main che 250 emploiads, domineschan vinavant. Els cumpiglian 99,7% da las interpresas da l'economia privata, dus terzs dals emploiads lavuran en quels (2001).

¹ Dumber d'emploiads a temp parzial converti en equivalents a temp cumpain

² T.a. cussegliaziun da dretg e d'interpresa, biro d'architectura e d'inschigners, reclama

³ Incl. intermediaziun commerciala

⁴ Incl. assicuranza sociala

Industria e commerzi cun l'exteriur

Producziun industrialia

Media annuala 1995 = 100

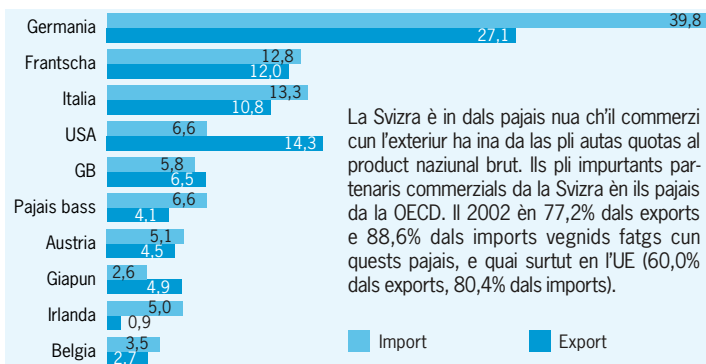
	1990	1995	1998	1999	2000 ^p	2001 ^p
Total manaschis d'elavraziun; industria	97	100	109,1	112,7	123,2	121,8
Aliments e bavrondas; elavraziun da tubac	98	100	93,4	94,8	93,9	90,0
Textilias e vestgadira	109	100	92,3	87,2	85,3	74,9
Rauba da tgirom e chalzers	199	100	75,4	63,1	65,7	67,4
Elavraziun da laina (senza mobiglias)	110	100	106,7	106,7	112,0	107,4
Manaschis da palpiri, chartun, ediziun e stampa	95	100	109,2	114,7	128,7	118,6
Industria chimica	70	100	135,8	152,0	163,0	172,0
Rauba da gumma e da materia sintetica	107	100	104,2	109,7	115,4	116,7
Auters products da minerals na metallics	124	100	95,8	105,3	128,0	153,7
Elavraziun da metal	117	100	108,7	110,4	124,1	128,7
Maschinas	...	100	110,4	105,5	123,2	120,8
Electronica, mecanica fina, optica, uras	...	100	109,9	114,2	124,7	114,2
Construcziun da vehichels	...	100	83,0	82,9	96,9	95,6

Commerzi cun l'exteriur

en milliuns francs

	Import			Export		
	1990	2001	2002	1990	2001	2002
Total	96 611	130 052	123 125	88 257	131 717	130 381
da quai:						
Products agrars e forestals	8 095	9 936	9 864	2 998	4 388	4 219
Textilias, vestgadira, chalzers	8 806	8 993	8 625	4 984	3 934	3 726
Chemicalias	10 624	26 256	27 255	18 425	41 833	44 846
Metals	9 025	10 328	9 329	7 537	10 453	9 744
Maschinas, electronica	19 794	29 583	25 925	25 527	36 022	31 692
Vehichels	10 230	14 163	12 843	1 485	3 042	3 742
Instruments, uras	5 786	8 165	8 167	13 330	21 641	22 602

Ils pli impurtants partenaris commerzials 2002 (en mia. fr.)

Surfatscha agrara utilisabla (en ha)

	1990	2000	2001	Midadas en % 1990–2001
Ers averts	312 606	292 548	290 222	–7,2
Prads artificials	90 319	115 490	118 544	31,3
Prads natirals e pastgiras ¹	634 719	629 416	627 338	–1,2
Viticultura	12 403	13 223	13 443	8,4
Pomicultura	7 336	7 857	7 850	7,0
Ulteriura surfatscha utilisabla	11 107	13 958	13 733	23,6
Total	1 068 490	1 072 492	1 071 130	0,2

Manaschis agriculs

	1990	2000	2001	1990–2001
0–3 ha surfatscha agricula utilisabla	19 819	8 371	7 997	–59,6
3–10 ha	27 092	18 542	17 525	–35,3
10–20 ha	31 630	24 984	24 199	–23,5
20–50 ha	13 590	17 433	17 787	30,9
>50 ha	684	1 207	1 276	86,5
Total	92 815	70 537	68 784	–25,9
da quels manaschis d'agricultura biologica	896	4 902	5 441	...
en %	1,0	6,9	7,9	...

Persunas occupadas

	1990	2000	2001	1996–2001
Umens	161 484	129 161	125 547	–16,7
Dunnas	92 077	74 161	74 128	–0,5

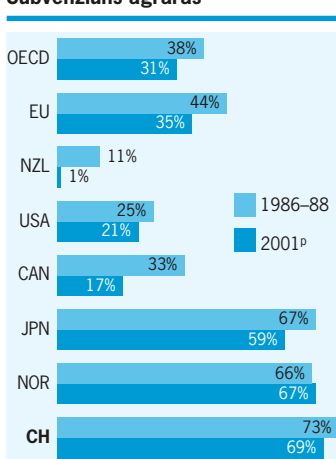
Consum e producziun, 2001

	Cons. (kg) ²	Prod. (%) ³
Latg da consum	94,9	97,3
Verdura	90,0	51,8
Fritgs	93,7	37,8
Graun	74,9	49,2
Charn (net)	51,9	81,1
Tartuffels	54,5	93,5
Zutger	50,6	44,3
Grass vegetals, ielis	14,2	20,1
Chaschiel grass	17,7	120,0
Ovs	10,4	46,5
Peschs, crustaceas	8,0	3,1
Paintg	6,0	88,1

Producziun

en miu. fr.	1999	2000	2001 ^p
Total	7 240	7 627	7 225
da quai products			
d'animals en %	68,5	68,1	70,5

Subvenziuns agraras⁴

¹ Senza pastgiras d'alpegiar

² Per persona

³ Produci en Svizra, en % dal consum

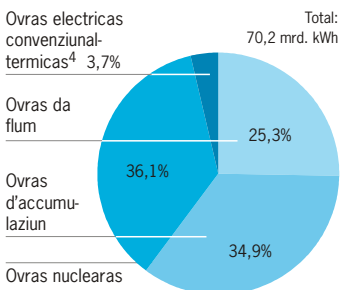
⁴ Quota da las subvenziuns en % da la valor da producziun agrara

^p Valurs provisorias
Funtaunas: UST, UPS

Consum final tenor purtader d'energia

en terajoule ¹	1980	1990	1998	1999	2000	2001
Products dad ieli	488 300	501 050	518 560	523 800	510 360	514 540
Combustibels	309 480	247 830	244 100	236 950	217 110	228 860
Carburants	178 820	253 220	274 460	286 860	293 250	285 680
Electricitad	126 910	167 670	178 630	184 370	188 540	193 500
Gas	33 740	63 430	91 370	94 940	95 220	98 840
Charvun e cocs	13 630	14 360	3 810	3 980	5 850	6 170
Laina, charvun da lain ²	9 670	17 090	20 930	20 590	19 970	21 320
Chalira a distanza	7 920	10 420	13 250	13 290	13 280	14 340
Rument e ruments industrials	3 700	8 680	14 830	14 530	15 740	16 810
Ulteriuras energias regenerablas ³	...	3 440	5 720	6 270	6 330	7 110
Total	683 870	786 140	847 100	861 770	855 290	872 630

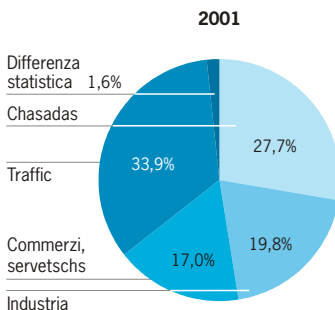
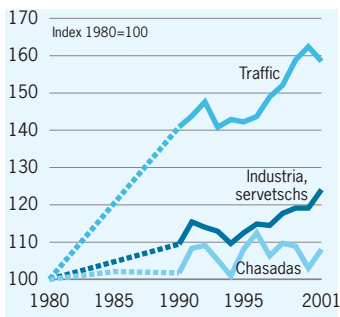
Producziun d'electricitad 2001

Facturs che influenzeschan il consum d'energia

Quai èn surtut la creschientscha economica, il progress tecnic, il traffic, il dumber da la populaziun e da las abitaziuns ed ils pretschs d'energia; ina rolla impurtanta (schebain mo a curta vista) gioga era l'aura. L'augment da l'entir consum d'energia (dapi 1970 per 49%) è en emprima lingia d'attribuir al traffic pli grond.

Consum final tenor gruppas da consumers

¹ 1 terajoule (TJ) correspunda a radund 24 t ieli dad arder u carburants dad ieli resp. radund 0,28 miu. kWh

² A partir dal 1990 nova metoda da retschertga

³ Sulegl, biogas, chalira da l'ambient

⁴ ed autras ovras electricas

Funtauna: Uffizi federal d'energia

La Svizra e l'Europa

		Svizra	Germania	Grezia
Populaziun (en 1000; fin da l'onn)	1999	7 164	82 163	10 543
Quota da las persunas sut 15 (en %)	1999	17,4	15,7	15,2
Quota da las persunas sur 64 (en %)	1999	15,3	16,2	17,3
Naschientschas (pro 1000 abitants)	1999	11,0	9,4	9,6
Naschientschas ordaifer la lètg (en %)	1999	10,0	22,1	3,9
Aspectativa da vita tar umens (en onns)	1999	76,8	74,7	75,5
Aspectativa da vita tar dunnas (en onns)	1999	82,5	80,7	80,6
Maridaglias (pro 1000 abitants)	1999	5,7	5,2	5,8
Divorzis (pro 1000 abitants)	1999	2,9	2,3	0,9
Mortalitad da pops (pro 1000 naschientschas)	1999	4,6	4,5	6,1
Saldo da migraziun (pro 1000 abitants)	1999	3,5	2,5	2,3
Esters domiciliads (en % da la populaziun)	1999	19,9	8,9	1,5 ¹³
Persunas pro chasada	1999 *	2,3 ¹²	2,2	3,0
Persunas cun diplom stgalim terziar ¹ (%)	1999	23,6	22,9	17,8
Surfatscha agrara (en % da la surfatscha totala)	1999	36,9	47,7	68,4
Surfatscha da guaud (en % da la surfatscha totala)	1994	30,8	30,0	19,9
Emissiuns da CO ₂ dependentas da l'energia (en t per abitant)	2000	5,5	10,1	8,3
Autos da persunas (pro 1000 abitants)	2000	492	521	304
Accidents da traffic ² (pro 1000 autos da persunas)	1999	6,8	9,3	9,3
Persunas cun gudogn en l'agricultura (en %) ³	2001	4,4	2,6	16,0
Persunas cun gudogn en l'industria (en %) ³	2001	24,7	32,8	22,8
Persunas cun gudogn en ils servetschs (en %) ³	2001	71,0	64,6	61,2
Quota da gudogn ⁴ dunnas	2001	58,8	49,3	37,6
Quota da gudogn ⁴ umens	2001	77,4	66,2	60,9
Quota dals dischoccupads	2001	2,5	7,8	10,2
Dunnas	2001	3,5	7,8	15,4
Umens	2001	1,7	7,8	6,7
Dunnas en plazzas parzialas (en %) ⁵	2001	55,2	39,3	7,2
Umens en plazzas parzialas (en %) ⁵	2001	11,1	5,3	2,2
Temp da lavur emnil ⁶ (uras)	2001	41,7	39,9	41,1
Exports pro abitant (en US\$) ⁷	2001	11 353	6 934	1 034
PNB pro abitant (en US\$) ⁸	2001	31 005	26 542	16 816
PNB, creschament annual real (en %)	1995–2001	1,7	1,6	3,5
Rata d'inflaziun	2001	2,6	2,4	3,7
Deficit public (en % dal PNB) ⁹	2001	–0,3	2,7	–0,1
Daivets publics (en % dal PNB) ¹⁰	2001	49,6	60,3	99,7

¹ Da la populaziun tranter 25–64 onns

² Accidents cun donn da persunas

³ En % da tut las persunas cun gudogn

⁴ Persunas activas (persunas cun gudogn e dischoccupads) en % da las dunnas resp. dals umens sur 15.

⁵ En % da las dunnas resp. dals umens cun gudogn

⁶ Indicaziuns mo per occupads a temp cumplain

⁷ Export da rauba e servetschs

⁸ Per paritads currentas da la capacitad da cumpra

⁹ Valur max. lubida tenor contracts da Maastricht: 3%

							
Spagna	Frantscha	Italia	Pajais bass	Austria	Svezia	Reginavel uni	Uniun europ.
39 733	58 744	57 680	15 864	8 103	8 861	59 623	376 455 ¹¹
15,1	18,9	14,4	18,6	16,8	18,5	19,0	16,9
16,7	15,9	18,0	13,6	15,5	17,3	15,6	14,3
9,6	12,7	9,1	12,7	9,7	10,0	11,8	10,6 *
16,3	41,7	9,2	22,7	30,5	55,3	38,8	27,2 *
75,1	74,9	75,7	75,3	75,1	77,1	75,0	74,9
82,1	82,4	81,8	80,5	81,0	81,9	79,8	81,2
5,3	4,9	4,8	5,7	4,9	4,0	5,1	5,1 *
0,9	2,0	0,6	2,1	2,3	2,4	2,7	1,8 *
4,5	4,8	5,2	5,2	4,3	3,4	5,8	5,0 *
4,9	0,8	1,9	2,8	2,4	1,6	2,8	2,0 *
2,0	6,3 ¹²	2,2	4,1	9,3	5,5	4,1	4,9 *
3,2	2,5	2,7	2,3	2,5	2,1	2,4	...
21,0	21,5	9,3	22,6	10,9	28,7	24,8	...
59,3	54,2	54,0	47,4	40,8	7,2	70,9	44,1
31,9	27,2	22,6	8,0	38,6	62,3	9,8	34,9
7,1	6,2	7,4	11,1	7,7	5,9	8,9	8,3
442	463	563	...	506	451	419	469
5,8	4,5	6,8	...	10,6	4,1	9,9	...
6,5	4,1	5,2	3,1	5,8	2,6	1,4	4,2
31,9	26,0	31,7	21,6	29,4	23,7	24,9	28,7
61,9	69,9	63,1	75,3	64,8	73,6	73,7	67,2
39,4	48,9	36,2	55,1	49,4	58,6	54,2	47,1
65,2	62,7	61,4	73,5	67,9	67,0	70,2	65,8
10,4	8,6	9,6	2,1	4,0	4,7	4,7	7,3
15,1	10,5	13,0	2,5	4,1	4,4	4,1	8,5
7,3	7,0	7,4	1,8	3,9	5,0	5,2	6,4
17,3	30,4	17,8	71,3	33,6	32,7	44,4	33,7
2,7	5,0	3,8	20,0	4,3	10,8	8,9	6,3
40,6	38,3	38,5	39,0	40,1	39,9	43,5	40,1
2 860	4 989	4 171	13 548	8 199	8 486	4 642	6 063
20 961	25 255	26 074	27 847	27 818	25 617	24 455	24 320
3,6	2,5	1,9	3,2	2,3	2,7	2,7	2,4
3,2	1,8	2,3	5,1	2,3	2,6	1,8	2,5
0,0	1,4	1,5	-0,3	0,1	-4,8	-1,0	0,8
69,1	64,8	108,7	53,2	61,7	52,9	52,5	69,1

¹⁰ Valur max. tenor contracts da Maastricht: 60%

¹¹ Stimaziun

¹² 1994

¹³ 1995

* U davosas datas avant maun

Funtauinas: UST, Eurostat, EU, FAO, IEA, UNECE

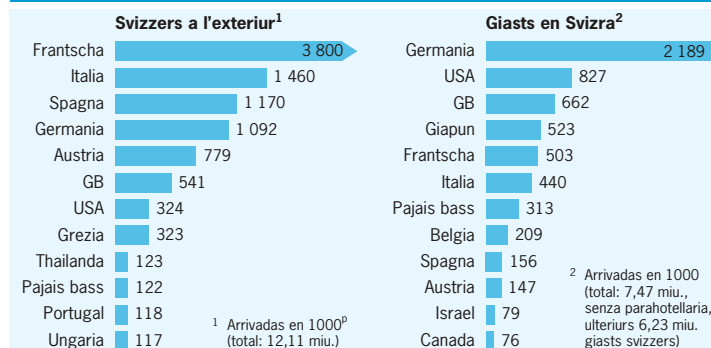
Dumonda ed offerta, 2001

	Letgs, plazs da dormir		Pernottaziuns	
	en 1000	en %	en 1000	en %
Hotels e manaschis da cura	266	24,9	34 678	50,8
Chalets, abitaziuns da vacanzas	360	33,6	18 899	27,7
Campadis, piazzas per rulottas	209	19,5	6 955	10,2
Albierts per giuvenils	6	0,6	848	1,2
Alloschaments da gruppas	229	21,4	6 950	10,2
Total	1 070	100,0	68 330	100,0

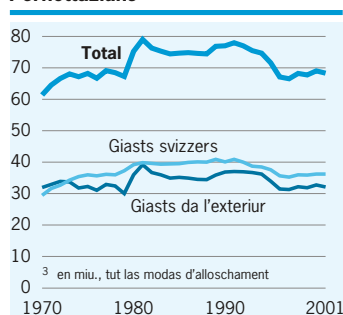
Bilantscha dal traffic dad esters

(en miu. fr.)	1980	1990	1998	2000 ^r	2001 ^p
Entradas	5 602	10 296	11 586	13 126	12 673
Expensas	4 060	8 159	9 879	10 718	10 715
Saldo	1 542	2 137	1 707	2 407	1 958
Entradas dal turissem intern	5 200	7 400	9 100	9 700	9 700

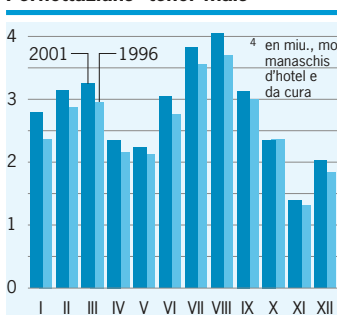
Turissem internaziunal 2001

Pernottaziuns³

Pernottaziuns⁴ tenor mais

^r revedi

^p provisorii

Rait en km	1970	1980	1990	2000	2001
Viafier	4 991	4 982	5 030	...	...
Via ¹	60 139	66 545	70 970 ¹	71 132 ^{1,2}	71 186 ^{1,2}
da quai via naziunala	651	1 171	1 495	1 638	1 673

Dumber dals vehichels (via)	1970	1980	1990	2000	2002
Autos da personas	1 383 204	2 246 752	2 985 399	3 545 247	3 700 951
Motos	142 107	137 340	299 264	493 781	545 132
Vehichels per il transport da rauba	106 997	169 402	252 136	278 518	290 142
da quels autos da furniziun	...	...	196 845	227 316	239 064

Accidents da traffic sin via	1970	1980	1990	2000	2001
Accidents da traffic sin via					
da quels cun personas blessadas	28 651	25 649	23 834	23 737	23 896
Morts	1 694	1 246	954	592	544
Blessads	35 981	32 326	29 243	30 058	30 160
grev blessads	18 314	14 782	11 182	6 191 ¹	6 194
lev blessads	17 667	17 544	18 061	23 867 ¹	23 966

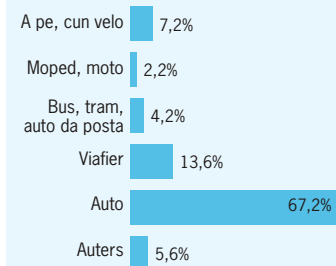
Prestaziuns da traffic ³	1970	1980	1990	1995	2000
Traffic da personas viafier ⁴	9 339	9 964	12 678	13 408	...
Traffic da personas via ⁵	45 882	67 041	77 759	79 830 ^r	86 918 ^r
Traffic da rauba viafier ⁴	6 983	7 799	8 862	8 686	...
Traffic da rauba via	4 846	7 287	11 548	14 956	21 949

Traffic da rauba che traversa las Alps, 2001⁶

(en milliuns tonnas nettas)	Viafier			Via		
	Total	Transit (%)	Midadas ⁷	Total	Transit (%)	Midadas ⁷
Frantscha	8,6	31,4	-6,5	25,7	31,9	0,0
Svizra	20,6	79,1	12,0	10,4	64,4	23,8
da quai Gottard	15,8	82,9	6,0	7,4	70,3	5,7
Austria	10,7	87,9	30,5	26,3	90,5	-0,4
Total	40,0	71,0	11,7	62,4	62,0	3,1

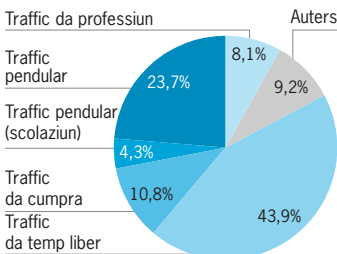
Utilisaziun dals meds da transport

Relativ als kilometers fatgs per persuna, 2000

Scopo dal transport

Relativ als kilometers fatgs per persuna, 2000 (total: 37,1 km/di)

¹ Vias communalas: stadi 1984

² Reclassificaziun da vias chantunalas e vias communalas resguardada a partir dal 1998; indicaziuns provisorias

³ En milliuns kilometers da personas resp. en milliuns tonnas kilometricas

⁴ Be viafiers

⁵ Traffic privat

⁶ Viafier: Alps Mt Cenis-Brenner;

Via: Alps Fréjus-Brenner

⁷ Augment visavi 1999 en %

^r indicaziuns revedidas

Funtaunas: UST, UFST (Uffizi federal da svilup territorial)

Construir ed abitar

Expensas da construcziun

(en miu. fr.)

	1980	1990	1999	2000	2001
Total	25 336	49 182	40 917	43 708	43 859
Expensas publicas	8 448	14 993	14 835	15 983	15 544
Construcziun bassa	5 037	7 999	8 616	10 060	9 436
da quai vias	...	...	4 349	5 221	4 289
Construcziun auta	3 411	6 994	6 219	5 923	6 108
Expensas privatas	16 918	34 189	26 081	27 725	28 315
da quai abitar	...	...	16 783	17 147	17 021

Construcziun d'abitaziuns

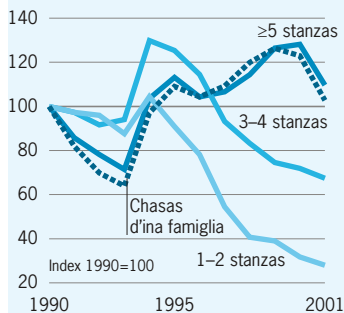
	1980	1990	1999	2000	2001
Chasas d'abitar novas	20 806	16 162	17 437	16 962	14 667
da quellas chasas d'ina famiglia	16 963	11 200	14 149	13 768	11 507
Abitaziuns novas	40 876	39 984	33 108	32 214	28 873
cun 1 chombra	2 122	2 010	570	528	309
2 chombras	4 598	5 248	2 258	1 779	1 720
3 chombras	7 094	8 937	5 166	4 630	4 440
4 chombras	11 557	12 487	10 812	10 783	10 003
5 chombras u dapli	15 505	11 302	14 302	14 494	12 401

Dumber d'abitaziuns

	1980	1990	1999	2000	2001
Dumber	2 702 656	3 140 353	3 542 171	3 574 988	3 604 341
da quai vidas (%)	0,74	0,44	1,66	1,49	1,34

Trend ad abitaziuns pli grondas ed a chasas d'ina famiglia

Abitaziuns novas

Il dumber d'abitaziuns s'augmenta bler pli spert che quel da la populaziun, l'emprim per 14%, il davos per 6% tranter 1990 e 2000. Er la grondezza da las abitaziuns crescha: tar las construcziuns novas ad onn è la quota d'abitaziuns pli grondas (cun 5 e dapli stanzas) creschida tranter 1990 e 2001 da 28% sin 43% – sin donn e cust da la quota d'abitaziuns dad 1–2 stanzas ch'è sa reducida da 18% sin 7%. Cleramain sa mussa er il trend a chasas d'ina famiglia: la quota da talas chasas al dumber total da bajetgs è

creschida tranter 1970 e 1990 da 40% sin 54%. Pli che trais da quatter bajetgs cun abitaziuns novas e var dus da tschintg abitaziuns novas èn oz (2001) chasas d'ina famiglia – quai malgrà las stentas cuntrarias en la politica da la planisaziun dal territori e malgrà la stgarsezza dal terren da bajegiar.

Structura d'expensas¹ da las chasadas privatas, 2001 %

Expensas da consum	63,4
Aliments, bavondas senza alcohol	8,4
Bavondas cun alcohol e tubacs	1,3
Vestgadira e chalzers	3,3
Abitar ed energia	17,7
Mobigliar	3,2
Tgira da la sanadad	4,5
Traffic	7,3
Transmissiun d'infurmaziuns	1,8
Divertiment, recreaziun e cultura	6,6
Furmaziun	0,4
Restaurants e chasas d'alloschi	6,5
Ulteriura rauba e servetschs	2,4

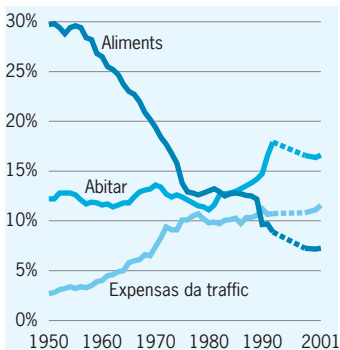
Expensas da transfer **36,6**

Assicuranzas	20,9
Contribuziuns da l'assicuranza sociala	9,5
Assicuranza da malsauns (assic. da basa)	4,8
Assicuranza da malsauns (assic. suppl.)	1,9
Ulteriuras contribuziuns d'assicuranza	4,7
Taglias e taxas	13,3
Contribuziuns ed auters transfers	2,5

Expensas mensilas

per chasada en francs	7912
Persunas per chasada	2,5

Expensas da las chasadas³

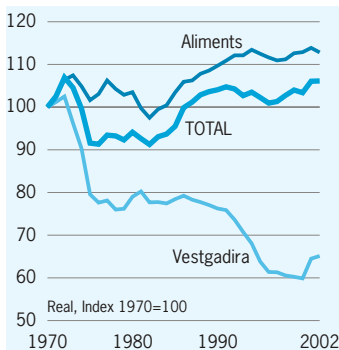
La structura d'expensas è sa midada

La quota da las expensas da consum a las expensas totalas dal budget è sa sbassada considerablmain tranter 1990 e 2001 (da 69% sin 63%). Creschida è dentant la quota da las expensas da transfer (taglias ed assicuranzas) – betg il davos pervi da las premias da las cassas da malsauns. La quota da lezzas è s'augmentada da 4,2% sin 6,7% (incl. assicuranzas supplementaras). Er entaifer las expensas da consum è la structura sa midada: las expensas per aliments, vestgadira e mobigliar èn sa reducidas fermamain; las expensas per abitar, tgira da la sanadad, transmissiun d'infurmaziuns, divertiment, recreaziun e cultura percenter èn s'augmentadas.

Svieutas dal commerzi en detagl, 2002²

Aliments e products da giuditment	-0,9
Vestgadira e chalzers	1,0
Ulteriuras gruppas	0,8
Total	0,1

Svieutas dal commerzi en detagl

¹ En % da las expensas totalas dal budget

² Midada reala visavi l'onn precedent en %

³ Quotas d'impurtants posts d'expensas da las chasadas privatas (emploids), 100 % = tut las expensas

Rendaquints

en milliardas francs	Entradas		Expensas		Surplis	
	2000	2003 ³	2000	2003 ³	2000	2003 ³
Confederaziun	52,0	51,1	48,2	52,6	3,8	-1,5
Chantuns	62,8	65,0	60,2	67,0	2,7	-2,0
Vischnancas ¹	42,1	43,7	40,6	44,4	1,5	-0,7
Total²	131,5	130,1	123,6	134,3	7,9	-4,2

Daivets (en mia. fr.)

	1980	1990	2000	2001 ³	2002 ³	2003 ³
Confederaziun	31,7	38,5	105,3	106,2	116,3	117,8
Chantuns	22,4	30,5	64,3	69,2	69,8	71,8
Vischnancas ¹	23,0	29,0	38,0	38,0	38,4	39,1
Total	77,1	98,0	207,6	213,3	224,5	228,7

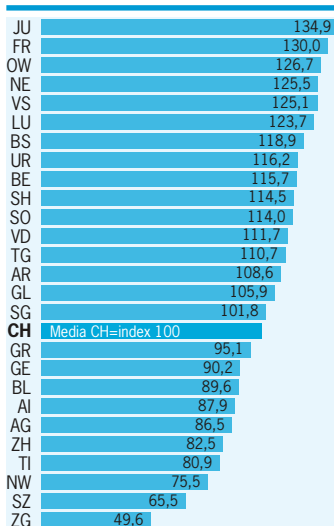
Structura da las entradas e da las expensas 2000

	Quota confederaziun %	miu. fr.
Entradas	39,5	131 491
Taglias	48,8	95 229
dad entradas, facultad	30,9	67 969
Taglias sin possess e sin las expensas	-	1 801
Taglias da consumaziun	100,0	25 460
Ulteriuras entradas	15,1	36 261

Expensas

123 569	39,0
Administraziun generala	20,9
Giustia, polizia	7,9
Defensiun naziunala	92,5
Furmaziun	15,2
Cultura, temp liber	14,9
Sanadad	1,4
Bainstar social	52,1
Traffic	56,9
Ambient, planificaziun territoriala	15,4
Agricultura	88,6
Expensas da finanzas	87,2
Ulteriuras expensas	66,9

Chargia fiscal⁴ 2001

Quota statala creschenta

En connex cun la creschientscha da l'economia dals davos decennis è la rolla dal stadi en Svizra – sco en la plipart dals pajais industrials – sa midada essenzialmain. Tras l'importanza pli gronda da prestaziuns d'infrastructura (p.ex. traffic, protecziun da l'ambient) e da finamiras da redistribuziun (bainstar social, subvenziuns) è la part da las expensas publicas al product naziunal brut – l'uschenumnada quota statala – creschida considerablmain ed ha cuntanschi il 2001 38,2% (1970: 26,1%).

¹ Per part stimaziuns
² Senza dumbraziuns dublas
³ Budget

⁴ Taglias sin entradas e facultad da persunas natiralas
 Funtaines: Administraziun federala da finanzas,
 Administraziun federala da taglia

Summa da bilantscha e gudogns da las bancas, fin 2001

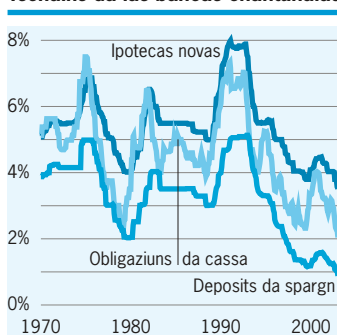
Gruppas da bancas	Dumber d'instituts		Summa da bilantscha		Gudogn ann.		Sperdita ann.	
	1990	2001	en miu. fr.	midadas. ¹	en miu. fr.		en miu. fr.	
Bancas chantunalas	29	24	304 779	0,5%	893		429	
Bancas grondas	4	3	1 415 981	5,6%	6 510		–	
Bancas reg. e cassas da spargn	204	94	77 682	2,5%	348		–	
Bancas Raiffeisen ²	2	1	82 409	6,8%	335		–	
Ulteriuras bancas	218	205	312 180	7,3%	3 858		224	
Filialas da bancas estras	16	25	17 010	–9,7%	102		108	
Banchiers privats	22	17	17 374	–5,7%	434		–	
Total	495	369	2 227 416	4,8%	12 481		761	

Structura da bilantscha da las bancas, 2001

Activas	%
Meds liquids	1,5
Pretensiuns da palpiris monetars	4,8
Pretensiuns visavi bancas	24,2
Total credits	43,0
Pretensiuns visavi clients	19,0
Pretensiuns ipotecaras	23,7
Effectivs da commerzis en vaglias	9,6
Investiziuns finanzialas	4,0
Participaziuns	1,5
Investiziuns realas	1,0
Ulteriuras activas	10,0
Metals prezios	0,7
Total	100,0
da quai exterior	59,0

Passivas	%
Pretensiuns da palpiris monetars	3,4
Pretensiuns visavi bancas	26,4
Daners da clientella	51,6
Duairs en furma da spargn	9,6
Duairs en furma d'investiziuns	3,7
Ulteriurs duairs a vista	7,6
ed a temp	20,9
Obligaziuns da cassa	1,8
Emprests ed emprasts ipotecars	8,0
Ulteriuras passivas	12,3
Agens meds	5,4
Metals prezios	0,9
Total	100,0
da quai exterior	55,0

Tschains da las bancas chantunalas

Curs da devisas³

	1998	2000	2002
US\$ 1	1,449	1,6886	1,5556
Yen 100	1,110	1,5676	1,2423
EURO	1,622	1,5578	1,4670
DM 100	82,38	79,65	–
FF 100	24,57	23,75	–
Lire 100	0,083	0,0805	–
£ 1	2,398	2,5556	2,3329

Assicuranzas privatas 2001

(en miu. fr.)	Entradas	Expensas
Assicuranza da vita	40 792	33 013
Accidents e donns	38 755	23 347
Reassicuranza	26 154	11 416
Total	105 701	67 776

¹ Midada visavi l'onni precedent en %

² In'associazion cun 519 instituts colliads (2001)

³ Media annuala, commerzi interbancar, en francs svizzers

Funtaunas: Banca naziunala svizra,
Uffizi federal d'assicuranzas privatas

Segirtad sociala

Quint general da la segirtad sociala (en miu. francs senza dumbraziuns dublas)

Indicatur als pli impurtants	1990	1995	1997	1999	2000
Expensas totalas	63 207	93 828	103 814	109 120	112 818
da quai prestaziuns socialas	56 566	85 849	95 379	99 741	102 564
Entradas	86 063	115 348	122 427	129 240	134 915
Quota da las expensas socialas ¹	19,76	25,44	27,48	27,64	27,40

Expensas totalas ed entradas tenor reschims 2000

Expensas totalas, en miu. francs, senza dumbraziuns dublas

Assicuranzas	96 281	Pajaments cuntinuads dal salari	2 252
Assicuranza per vegls e surv. AVS	27 442	Prest. tenor basegn	7 042
Prevenziun professiunala PP	33 069	Prest. supplementaras PS (AVS, AI)	2 288
Assicuranza d'invaliditad AI	8 564	Agid social	2 264
Assicuranza da malsauns oblig. AMO	14 389	Politica d'asil	1 296
Ass. oblig. cunter accidents AOA	5 026	Autras	1 194
Ass. cunter la dischoccupaziun AD	3 137	Subvenziuns	6 433
Supplements da famiglia chantunals SF	4 220	sistem sanitar	5 472
Assicuranzas finanziadas dal stadi	434	Autras	960

Entradas, en miu. francs, senza dumbraziuns dublas

AVS	28 400	AOA	6 552
PP	50 511	AD	6 396
AI	7 882	SF chantunals	4 192
AMO (LAM)	14 195	Ulteriurs reschims	16 787

Prestaziuns socialas tenor funcziuns (en miu. francs senza dumbraziuns dublas)

	1999	2000		1999	2000
Vegliadetgna	44 361	46 510	Famiglia/uffants	5 202	5 281
Malsogna/tgira d. sanadad	23 882	25 064	Dischoccupaziun	3 993	2 862
Invaliditad	12 379	12 818	Exclusiun sociala	3 132	3 102
Survivenza	6 225	6 347	Abitar	567	580

Entradas tenor geners d'entradas (en miu. francs senza dumbraziuns dublas)

	1999	2000		1999	2000
Contribuziuns socialas	65 277	70 084	Contribuziuns statalas	27 179	28 386
Patruns	36 654	38 657	Confederaziun	13 471	14 188
Lavurants	26 561	29 309	da quai per intents specifics	3 109	3 765
Independents, ulteriurs	2 062	2 118	Chantuns	10 182	10 635
Premias per tgau (LAM)	10 557	10 814	Vischnancas	3 526	3 563
Retgavs da facultad	24 987	24 445	Ulteriuras entradas	1 239	1 187

Assicuranzas socialas: Retschaviders l'onn 2000 (en 1000)

AVS: ren. vegliadetgna	1 516,0	PP: rentas vegliad.	412,4	AI: rentas invalid.	228,7
AVS: rentas supplement.	67,5	PP: rentas surviv.	204,0	AI: rentas suppl.	151,3
AVS: rentas survivents	122,2	PP: rentas invalid.	105,4	PS a l'AI	61,8
PS a l'AV	138,9	PP: ulter. rentas	28,2	AA: rentas surviv.	30,9
PS a l'AS	1,9	AD	207,1	AA: rentas invalid.	80,0

¹ Expensas totalas en % dal PNB

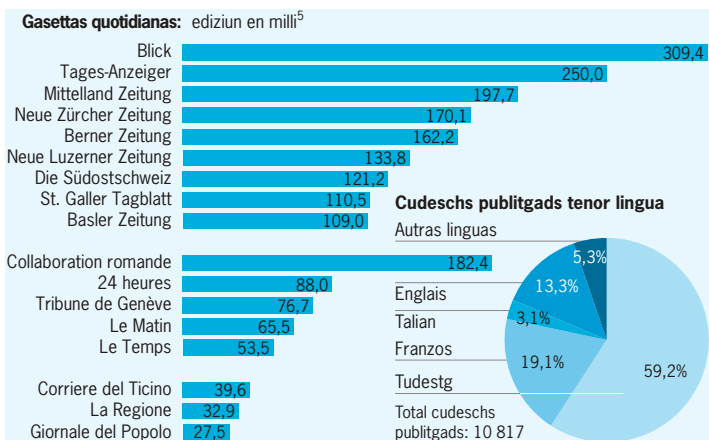
Funtaunas: UST, UFAS

Meds da massa	Dumber dals titels			Ediziun totala en 1000			
	D ¹	F ¹	I ¹	D	F	I	R
1990 ²	93	19	5	2106,6	552,6	90,1	–
1997	63	15	4	2034,9	525,7	96,1	7,4
1998	61	14	4	2031,0	507,9	97,2	6,1
1999	61	14	4	2034,3	511,3	98,8	5,8
2000	60	14	4	2014,7	508,8	99,5	5,6

Utilisaziun da las medias en min. per di	1990			2001		
	D	F	I	D	F	I
Television ³	113	129	128	139	164	169
Radio ⁴	...	...	...	115	107	109
Lectura ⁴	29	22	32	31	27	22

Gasettas quotidianas e cudeschs publitzads tenor lingua 2001

Gasettas sut squitsch

LecturAs da gasettas en Svizra disponan oz d'ina purschida da gasettas main vasta che avant 20 onns. 1980 dumbrav'ins 216 unitads publicisticas (in'unitad cumpiglia tut las gasettas che collavuran sin champ redacziunal), oz (2000) èsi – suenter ina diminuziun massiva en ils onns 90 – anc 144. L'ediziun per titel munta en media a 19 000; 1980 eri pir 13 000. Anc adina predomineschon las ediziuns pitschnas: la mesadad da tut ils titels han ediziuns da stgars 5 000, e questa valur media n'è strusch sa midada ils davos 20 onns. Creschids èn surtut ils 25% titels cun las pli grondas ediziuns: els cumpiglian oz 81% da l'ediziun totala (1980: 78%).

¹ D signifitgescha Svizra tudestga, F franzosa, I taliana ed R rumantscha

² Per part ediziuns betg verifitgadas

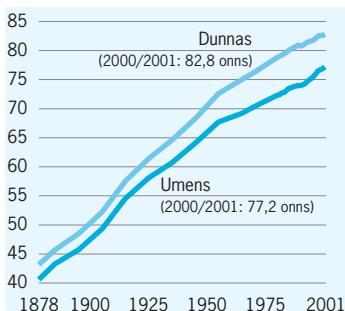
³ Per persuna a partir da 3 onns en media per di, (gli-du)

⁴ Per persuna sur 15 onns en media per di, (gli-ve)

⁵ Incl. ediziun da quellas gasettas, cun las qualas la gasetta pertutgada collavura sin plaun redacziunal (uschenumnadas unitads publicisticas).

Funtaunas: WEMF/REMP, SRG/SSR idée suisse, SLB/BN,

Aspectativa da vita

Durant il tschientaner passà è l'aspetativa da vita creschida considerablamain e quai surtut perquai che la mortalitad da pops è sa sminuida. Per las dunnas è l'aspetativa da vita creschida pli ferm che per ils umens. Lezs moran savens pli baud (avant il 70 avel onn da vita) – cunzunt pervia d'accidents ed intervenziuns violentas, cancer dal lom e zirrosa epatica.

Stadi da sanadad subjectiv

86% dals umens ed 80% da las dunnas inditgeschan (1997) d'avair ina buna u fitg buna sanadad e mo 3% dals umens resp. 5% da las dunnas sa sentan malsauns u fitg malsauns. Ma betg darar paran maldispostadads temporaras da disturbar considerablamain la lavur e la vita da mintgadi. Nus essan mintg'onni durant 11,1 dis incapabels da lavurar, sin nivels da furmazion pli auts main savens (7,9), sin nivels pli bass pli savens (14,8).

Malsognas infectusas¹ 2001

Infecziuns gastrointestinalas acutas	9 390
Meningitis	168
Epatitis B	122
Tuberculosa	611
AIDS	137

Accidents 2001

	Dunnas	Umens
Accidents da lavur ²	54 564	217 537
Accidents ordaifer il temp da lavur	157 023	283 255

Impedids³ 2000

	Dunnas	Umens
Grad d'invaliditad		
40–49%	3 645	3 148
50–66%	19 040	22 241
67–100%	60 121	88 766

Raschuns da mort 1999

	Schlattaina		Gruppa da vegliadetgna		
	Dunnas	Umens	0–14	15–64	>64
Tut las raschuns da mort	32 069	30 430	566	10 516	51 417
Malsognas infectusas	335	353	12	230	446
da questas AIDS	47	83	0	124	6
Malsognas da cancer	6 640	8 417	23	3 906	11 128
Malsognas dal sistem da la circulaziun	14 181	11 268	12	2 154	23 283
da questas malsognas dal cor	10 311	8 598	8	1 738	17 163
Accidents ed intervenziuns violentas	1 296	2 178	96	1 785	1 593
da quai:					
Accidents	864	1 147	87	754	1 170
Suicidis	367	929	4	912	380

Mortalitad da pops

	1970	1980	1990	1995	1998	1999
pro 1000 naschids vivs	15,0	9,1	6,8	5,0	4,8	4,6

¹ Cas novs da malsogna

² Incl. accidents da lavur ed accidents ordaifer il temp da lavur senza indicaziuns

³ Retschaviders da rentas da l'Assicuranza d'invaliditad
Funtaunas: UST, Uffizi federal da sanadad publica, Uffizi federal d'assicuranzas socialas

Consum da drogas illegalas e da stimulants legals (1997)

Drogas illegalas vegnan consumadas surtut da giuvenils e giuvens creschids – per ordinari mo in pèr giadas u da temp en temp. Dals giuvenils tranter 15 e 39 onns consumeschan circa 5% regularmain, qvd. almain ina gia ad emna, cannabis e circa 1% opiat e cocain. Il consum da cannabis crescha cuntinuadamain: il 1992 era quai mo 2%. Ord vista da la sanadad publica è il consum d'alcohol e da tubac pli gravant che quel da drogas illegalas: en tut fiman radund 33% da la populaziun, 27% da las dunnas e 38% dals umens. Era questas cifras èn creschidas dapi il 1992, il pli marcant tar ils giuvenils da 15–24 onns (dunnas: da 26% sin 40%; umens: da 36% sin 46%). Auter èsi cun l'alcohol: la part da quels che consumeschan mintga di alcohol è sa sminuida da 21% sin 17%.

Servetschs 1997

richiesti l'anno precedente, in %	Donne	Uomini
Consultaziuns dal medi	85,7	73,3
Dis d'ospitalisaziun	13,1	11,7

Ospedali, istituti sanitari

	1996 ²	2000 ³
Total letgs da spital	47 029	45 569
da quai:		
Letgs per la tgira generala	31 665	28 115
Clinicas da psichiatria	9 096	8 468
Letgs da chasas da vegls u da tgira ...	84 031	

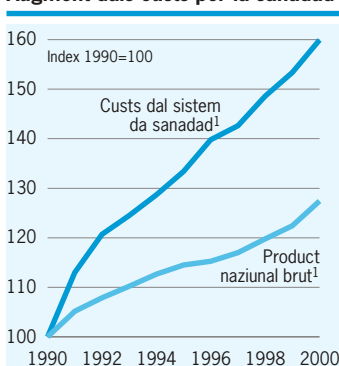
Medici

per 100 000 abitanti	1980	2001
Medis cun ina pratica	117	195
Dentists	35	44

Costi della salute

mio. Fr.	1995	2000
Total	36 161	43 365
Tractament staziunar	17 334	20 309
Tractament ambulat	10 478	12 926
da quai:		
Medis	5 118	6 183
Dentists	2 630	2 844
Spitex	702	889
Autras prestaziuns ⁴	1 295	1 430
Bains da sanadad ⁵	4 304	5 476
da quai:		
Apotecas	2 707	3 298
Medis	904	1 345
Prevenziun	938	1 014
Administraziun	1 812	2 210

Augment dals custs per la sanadad

Il 2000 è vegni duvrà 10,7% dal product nazional brut per la sanadad publica; il 1990 pir 8,5%. In motiv principal per quest augment è il svilup da la purschida: p.ex. dapli prestaziuns, spezialisaziun e tecnisaziun, dapli confort. Main impurtant è perencunter il fatg che la gliעד vegn pli veglia e l'augment da las prestaziuns da las assicuranzas socialas.

¹ Per pretschs currents
² H+, ils spitals da la Svizra
³ Statsanté UST

⁴ Sco analisas da labor, radiologia, transports
⁵ Medicaments ed apparats therapeutics

Scolaziun e scienza

Scolaziun: ferm federalissem

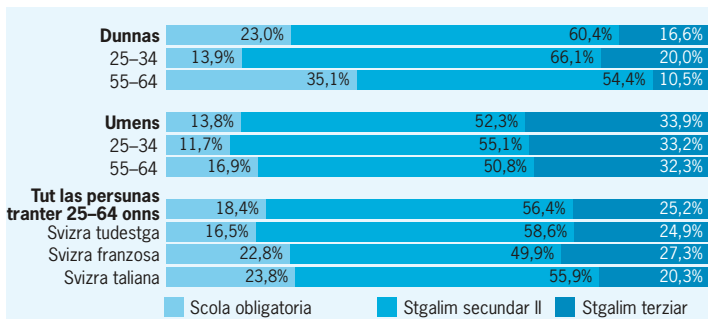
Il sistem da scolaziun da la Svizra è ordvart federalistic. La suveranità da scola han da princip ils 26 chantuns. La varietad dals differents systems da scolaziun sa manifesta cunzunt en la scola obligatoria: tut tenor chantun datti sin stgalim I da la scola secundara dus, trais u quatter tips da scola che vegnan distinguids tenor pretensiuns; era il temp total da scolaziun durant ils nov onns obligatoris variescha tranter 7 100 ed 8 900 uras per scolar.

Il sector da scolaziun svizzer sa mida: ils chantuns han reformà ils davos onns lur systems da scolaziun, structures naziunales èn vegnidas transformadas (introducziun da la maturità professiunala e da las scolas autas professiunales), l'interess per la scolaziun è creschi, las scolas da furmaziun generala han survegni dapli impurtanza.

Scolars e students

	en 1000			Quota da las dunnas, %		
Stgalim da scola	1980/81	1990/91	2001/2002	1980/81	1990/91	2001/2002
Scolina	120,3	139,8	156,4	49	49	49
Scola obligatoria	849,6	711,9	806,2	49	49	49
Stgalim primar	451,0	404,2	470,9	49	49	49
Stgalim secundar I	362,3	271,6	286,2	49	49	50
Plan d'instrucziun spezial	36,4	36,2	49,1	39	38	38
Stgalim secundar II	299,0	295,8	309,6	43	45	48
Scolas da furmaziun generala ¹	74,8	74,5	92,3	53	55	59
Scolaziun professiunala ²	224,2	221,3	217,2	39	42	43
Stgalim terziar	85,3	137,5	168,8	30	35	43
Scolas autas universitaras	61,4	85,9	99,6	32	39	46
Scolas autas professiunales	...	...	29,4	...	14	29
Furmaziun professiunala superiura	...	36,2	39,9	...	33	42
Stgalim indefinì	...	6,7	8,6	...	51	51
Total	1 234,1	1 291,8	1 449,7	46	46	48

Nivel da scolaziun 2002

¹ Incl. scolas per professiuns d'instrucziun e preparaziun per la maturità professiunala suenter l'emprendissadi

² Incl. emprendissadi scursani e scolaziun preprofessiunala

Scolaziuns terminadas 2001

Dunnas

Stgalim da scola Total en %

Stgalim secundar II

Attestat da maturitad	17 909	53,8
Patentas da scolastAs ¹	2 342	83,0
Attestat d'emprend. terminà	58 661	48,0
Attestat da maturitad profess.	7 289	36,2
Diplom da scola media comm.	2 290	57,4
Attestat d'emprend. scursani	2 130	31,3

Stgalim terziar

Scolas autas		
Diploms da scola auta prof.	4 219	22,8
Licenziats e diploms univers.	9 413	44,8
Doctorats	2 800	33,9

Furmaziun prof. superiura

Diplom scola prof. superiura		
midada en scola auta prof.	594	61,8
Diplom scola prof. superiura	2 924	24,3
Diplom (da maister) suenter examen professiunal superiur	2 772	15,4
Certificat professiunal federal suenter examen professiunal	9 091	34,9
Diplom da furmaziun prof. superiura betg reglamentada da la confederaziun	8 540	54,9

Magisters² 1998/99

Scolina	8 358	99
Scola obligatoria	72 774	59
Stgalim primar	31 823	71
Stgalim secundar I	22 594	40
Scolas cun plan d'instrucziun spezial	4 860	70
Stgalim secundar II		
Scolas da maturitad e scolas da furmaziun generala	5 516	38
Furmaziun professiunala	11 533	28
Stgalim terziar		
Scola auta universitara ³	30 083	35
Professuras	2 514	6
Ulteriurs docents	5 617	19
Assistents e collavurats scientifics	12 050	28

Perfecziunament⁴ 2002

en % Umens Dunnas

Total	39,3	36,8
orientà a la professiun auter	33,0	24,8
	8,0	14,7

Expensas dal maun public

per l'instrucziun 2000 (en milliuns francs)

Scolina	877,5
Scola obligatoria	9 926,0
Scolas spezialas	912,5
Furmaziun professiunala	2 934,0
Scolas da furmaziun generala	1 875,5
Furmaziun professiunala superiura	384,7
Scolas autas	4 768,6
Ulteriur	402,7
Total	22 081,4
da quai custs da persunal	14 980,8
da quai per magisters	12 158,8

Flaivlezza da leger derasada

Tenor in'enquista da l'onn 2000 (PISA) po in tschintgavel dals giuvenils a la fin dal temp da scola obligatori chapir ed interpretar sin il pli in text tut simpel. Var 7% nun èn abels da far quai.

In pajais activ en la perscrutaziun

L'activitad da perscrutaziun e da svilup (p+s) en in'economia publica è in factur ordvart impurtant. Cun ina quota p+s da 2,7% dal product naziunal brut (2000) è la Svizra in dals stadis ils pli actifs en la perscrutaziun.

Il 2000 èn vegnids duvrads en Svizra per p+s 10,7 milliardas francs. Da quels crodan 74% sin l'economia privata e 23% sin las scolas autas; ils ulteriurs 3% sa repartan sin la confederaziun e diversas organisaziuns privatas senza intent da gudogn.

La Svizra è tradiziunalmain fitg activa a l'exteriur en il sector da p+s. Las expensas correspundentas da l'economia privata a l'exteriur han muntà il 2000 a radund 9,8 milliardas francs ed èn uschia pli autas che quellas en Svizra.

¹ Scolas primaras, economia da chasa, lavur manuala, scolina

² Quintà en pensums a temp cumplain. Furmaziun professiunala: scolas professiunalas artisanal-industrialas e commercialas.

³ Incl. persunal administrativ e tecnic

⁴ Quota da participaziun da la populaziun da 20 fin 74 onns a curs da perfecziunament

Quotas da las vuschs da las partidas¹ tar las elecziuns dal cussegl naziunal 1999

Chantun	PLD ²	PCD	PSS	PPS	PLC	Adl	PEV	PL	PES	DS	PdL	Ulteriurs
ZH	17,8	5,1	25,6	32,5	0,2	2,1	3,4	–	4,1	1,5	0,8	6,8
BE	17,2	2,4	27,6	28,6	–	0,8	4,0	–	7,5	3,7	2,7	5,6
LU	22,6	33,8	10,0	22,8	–	–	–	–	8,0	0,8	0,3	1,6
UR	81,7	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	18,3
SZ	19,1	27,3	16,4	35,9	–	–	–	–	–	–	–	1,4
OW ³	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	0,0
NW	90,4	–	–	–	–	–	–	–	–	8,0	–	1,6
GL	–	–	85,7	–	–	–	–	–	–	–	–	14,3
ZG	25,7	26,4	23,3	21,4	–	–	–	–	–	–	–	3,3
FR	14,8	33,7	20,3	11,4	–	–	–	–	–	0,3	–	19,5
SO	25,4	21,4	27,2	18,6	–	–	–	–	4,9	–	1,3	1,3
BS	12,1	8,6	33,3	13,6	10,7	–	3,8	–	8,7	3,8	–	5,5
BL	22,1	12,0	23,3	18,0	–	–	2,4	–	9,2	10,1	0,3	2,5
SH	40,4	–	33,6	26,0	–	–	–	–	–	–	–	0,0
AR	32,8	–	29,7	37,5	–	–	–	–	–	–	–	0,0
AI	–	73,5	–	25,7	–	–	–	–	–	–	–	0,7
SG	16,9	26,1	17,1	27,6	–	1,9	1,3	–	4,0	1,4	1,0	2,8
GR	15,1	25,5	26,6	27,0	–	–	–	–	–	–	–	5,8
AG	17,2	16,3	18,7	31,8	–	2,0	3,8	–	4,4	2,7	1,4	1,5
TG	14,7	15,8	16,1	33,2	–	–	2,8	–	6,2	2,5	2,7	6,2
TI	27,7	25,9	18,7	5,3	–	–	0,2	1,3	1,4	–	–	19,4
VD	25,0	4,5	22,4	10,7	12,6	–	–	9,9	7,1	0,9	–	6,9
VS	18,8	51,4	16,9	9,0	1,8	–	–	–	2,1	–	–	0,0
NE	20,5	–	28,0	–	24,0	–	–	9,5	14,7	2,3	–	1,0
GE	12,7	14,1	20,0	7,5	18,5	–	–	16,7	8,2	–	–	2,3
JU	19,5	39,2	34,2	7,2	–	–	–	–	–	–	–	0,0
Svizra	19,9	15,9	22,5	22,5	2,3	0,7	1,8	1,4	5,0	1,8	0,9	5,3

Repartiziun dals mandats en ils cussegls federals 1999

	PLD	PCD	PSS	PPS	PLC	Adl/PEV	PL	PES ⁴	DS	Ulteriurs	Total
Cussegl naziunal	43	35	51	44	6	4	3	9	1	4	200
da quai dunnas	9	8	20	3	1	0	0	6	0	0	47
Cussegl dals stadis	17	15	6	7	–	–	–	–	–	1	46
da quai dunnas	7	1	1	0	–	–	–	–	–	0	9

Il sistem politic

La Svizra è dapi il 1848 in stadi federativ che cumpiglia 26 chantuns. La regenza (cussegl federal) è in'autorità collegiala cun 7 commembers (dapi il 1959 mintgamai 2 mandats per PLD, PCD e PPS scoer 1 mandat per PPS). Ella vegn elegida dal parlament. Lez sa cumpona da duas chombras: il cussegl naziunal (repr. dal pievel, 200 mandats) ed il cussegl dals stadis (repr. dals chantuns, 46 mandats⁵). Plinavant influenzeschan vasts dretgs dal pievel (dretg d'iniziativa e da referendum) e votaziuns dal pievel il sistem politic da la Svizra.

¹ Quota da las vuschs en %

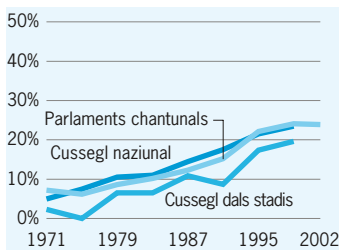
² Abreviaziuns: cf. p. 31

³ Elecziun taciturna

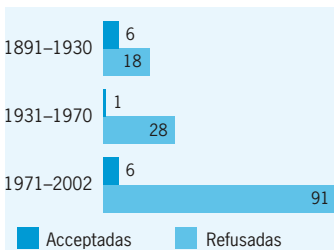
⁴ Incl. la represchentanta «Allianza verda» (BE)

⁵ 2 mandats pro chantun resp. 1 mandat pro mez chantun independentmain dal dumber d'abitants

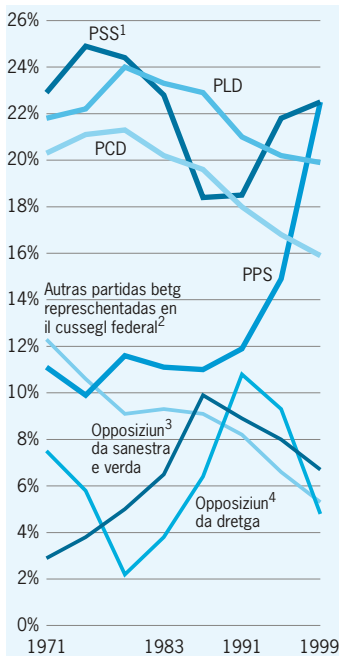
Dunnas en ils parlaments

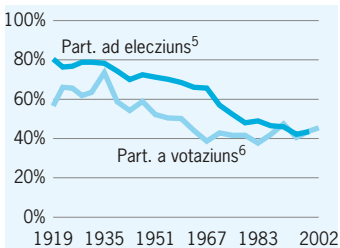
Iniziativas federalas dal pievel

Quotas da las vuschs (cussegl nazional)

Participaziuns electoralas

Il sistem da partidas

La relaziun da partidas è ordvart stabila: dapi passa 50 onns varieschan las quotas da las vuschs da las partidas burgaisas da dretga ensemien tranter 60% e 65%, quellas da las partidas sanestras e verdas tranter 25% e 30%. A las elecziuns dals onns novanta han gudagnà vuschs la PSS (a quint dals verds) e la PPS (a quint da las pitschnas partidas da dretga e da la PCD e PLD).

¹ Abreviaziuns:

PLD Partida liberaldemocrata
PCD Partida cristiandemocrata
PSS Partida socialdemocrata da la Svizra
PPS Partida populara svizra
PLC Partida liberal-conservativa
AdI Alleanza dals independents
PEV Partida evangelica
PL Partida da la lavur (incl. Solidarités)

PES Partida ecologica svizra

DS Democrats svizzers

PdL Partida da la libertad

² PLC, AdI, PES, PCS

³ PL, PSU, POCH, FGA, PES

⁴ Republicans, DS, UDF, PdL, Lega dei Ticinesi

⁵ Elecziuns dal cussegl nazional

⁶ Votaziuns federalas

Sentenzias penalas 2000

Persunas sentenziadas

Total	75 650
Quota umens (%)	85,6
Quota <25 onns (%)	25,5
Quota Svizzers (%)	53,1

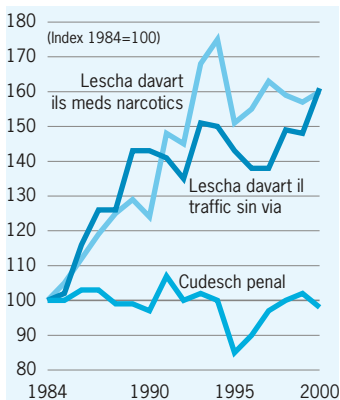
Gener da sentenzias

Praschun cundiziunada	36 503
Praschun nuncundiziunada	10 762
da quai:	
durada ≤ 3 mais	8 468
durada > 18 mais	1 030
Mesiras	803
Multas	27 582

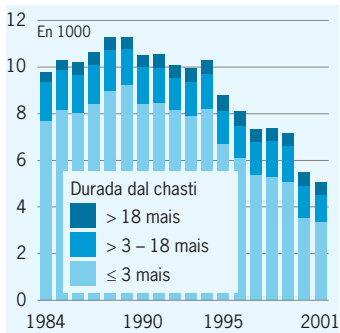
Gener da delicts

cunter il cudesch penal	21 760
da quai:	
Engol	5 575
Deturnament	883
Lesiun corporala	1 420
Mazzament intenziunà	62
Assassinat	14
cunter la lescha da traffic	41 200
da quai:	
Surpass. da las reglas da traffic	25 168
Sturnadad al guvernagl	16 913
cunter la lescha da narcotics	8 649
da quai:	
consum da drogas (senza commerzi)	3 216
cunter la lescha davart la dimora ed il domicil dals esters	8 509
cunter la lescha penala militar	742
cunter autras leschas federalas	7 182

Condemnaziuns tenor gener da lescha

Execuziun da chastis: relaschadas

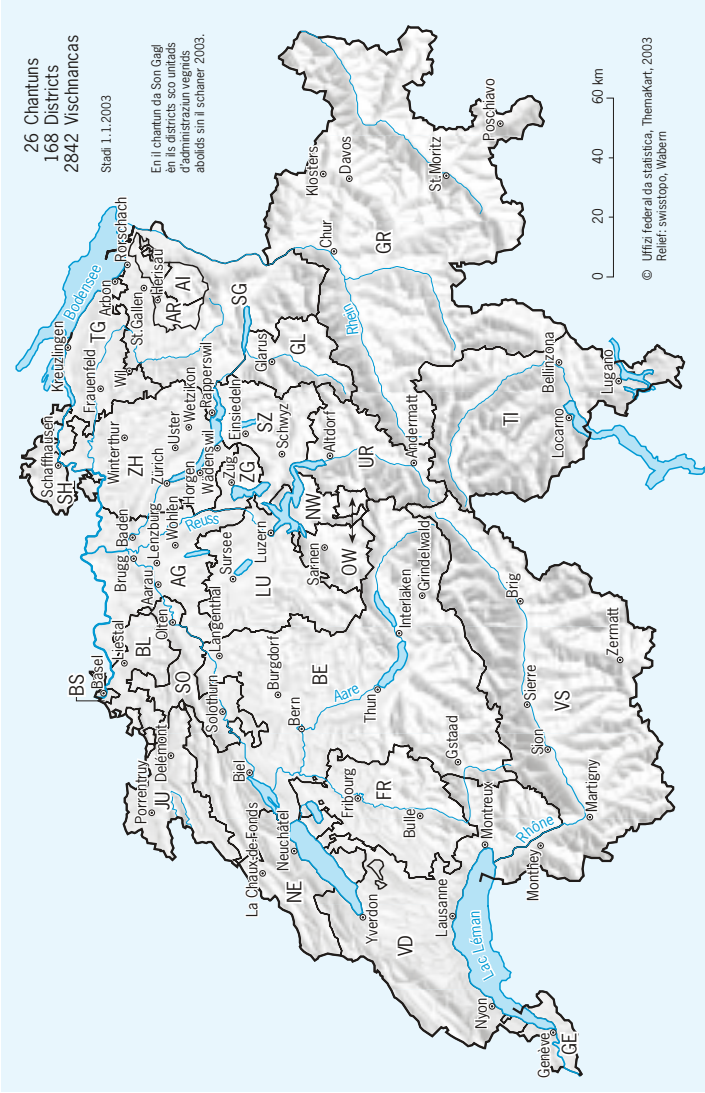
Furmas alternativas d'execuziun da chastis nuncundiziunads che priveschan da la libertad

En la gronda part dals chantuns èsi oz pussaivel da prestar lavur d'util public per compensar chastis nuncundiziunads che priveschan per curt temp da la libertad. Il dumber da tals engaschis s'augmenta (1996: 933; 2001: 4 245). Dapi il 1-9-1999 èsi era pussaivel d'exequir in chastis en furma da l'arrest en chasa cun surveglianza electronica. Fin ils 31-12-2001 èn 530 chastis vegnids exequids en questa moda.

Èn ils esters pli criminals ch'ìls Svizzers?

Tranter las persunas culpaivlas che vegnan sentenziadas sa chattan considerablain dapli umens che dunnas e lunschora dapli giuvens che vegls. Las differenzas tranter esters e Svizzers èn perencunter relativamain pitschnas, sch'ins resguarda las differentas structuradas da vegliadetgna e da schlattaina e sch'ins considerescha sulet-tamain la populaziun (pia cun laschar davent requirents d'asil e turists u passants).

Ils chantuns da la Svizra

Explicaziun da las abreviaziuns dals chantuns: cf. p. 4

L'Annuari statistic è l'ovra da standard da la statistica svizra. El dat in maletg cumplessiv e bain chapibel da la Svizra. Il cudesch en quatter colurs na cuntegna betg mo numerusas tabellas, mabain era texts detagliads cun diagrams e chartas davart ils 20 secturs tematics.

Statistisches Jahrbuch der Schweiz 2003

Edi da l'Uffizi federal da statistica. Biling (tudestg/franzos), ca. 912 paginas (lià), fr. 140.– (incl. CD-ROM). Da retrair en librerias u directamain da la chasa editura Neue Zürcher Zeitung. Da retrair per e-mail: buch.verlag@nzz.ch

A l'annuari è agiuntada ina CD-ROM che cumpiglia ils cuntengns da la versiun stampada, complettads cun las tabellas da «Kantone und Städte der Schweiz 2003» e da nov era l'atlas statistic – en l'ediziun 2003 cun l'accent sin las elecziuns dal cussegl naziunal 1991, 1995 e 1999. Ils cuntengns èn accessibels tras diversas pussaivladads da retschertga effectivas e confortablas. La CD-ROM è adattada per tut ils computers (Windows, Mac, UNIX/LINUX), sin ils quals è installà in webbrowser (Internet Explorer, Netscape u Opera, mintgamai a partir da versiun 4), cun Java e Javascript activà.

La CD na vegn vendida suletta, ma sin la website da l'Uffizi federal da statistica è a disposiziun dapi l'avrigl 2001 in **Statistisches Lexikon der Schweiz**. El cumpiglia las infurmaziuns da la CD-ROM ed anc bler dapli tabellas, texts, diagrams e chartas. Il lexicon vegn actualisà ed amplifitgà continuadamain. Il pretsch per novs abunents munta a fr. 140.–, per renovaziuns d'abunament a fr. 70.– ad onn (stadi 2003). Access lexicon ed empustaziuns d'abunament: <http://www.statistik.admin.ch>

Quest tom cumplettescha ed approfun-descha l'Annuari statistic da la Svizra cun infurmaziuns statisticas centralas davart las regions grondas, ils chantuns e las citads grondas en passa 300 tabellas.

Kantone und Städte der Schweiz

Statistische Übersichten 2003

Edi da l'Uffizi federal da statistica. 412 paginas, biling (tudestg/franzos), fr. 40.–. Da retrair da l'Uffizi federal da statistica tel. 032/713 60 60 u per e-mail order@bfs.admin.ch